

Ennustepoikkeamaraportti 2023

Talousnäkymät

VALTIOVARAINMINISTERIÖN JULKAISUJA – 2023:43

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:43

Ennustepoikkeamaraportti 2023

Valtiovarainministeriö Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Valtiovarainministeriö

CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-367-446-2

ISSN pdf: 1797-9714

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Ennusteпоикkeamaraportti 2023

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:43		Teema	Talousnäkömät
Julkaisija	Valtiovarainministeriö		
Yhteisötekijä	Valtiovarainministeriö, kansantalousosasto		
Kieli	suomi	Sivumäärä	22

Tiivistelmä

Syksyn 2021 ennusteessa odotettiin sekä Suomen talouden että maailmantalouden jatkavan vuonna 2022 toipumista covid-19-pandemiasta. BKT:n kasvun ennustettiin olevan 2,9 %. Venäjän hyökättyä Ukrainaan odotukset talouskasvusta heikkenivät selvästi. Negatiivinen vaikutus talouteen jäi kuitenkin pienemmäksi, kuin ensimmäisissä arvioissa sodan syttymisen jälkeen arvioitiin. BKT kasvoi ennakkotietojen perustella noin 2,1 % vuonna 2022.

Erityisesti vienti jäi vuonna 2022 heikommaksi kuin ennakoitiin. Syksyllä 2021 ennustettiin viennin kasvavan 5,8 %, mutta kasvu jäi vain 1,7 prosenttiin. Myös yksityinen kulutus kasvoi ennustettua vähemmän. Investointien kasvu oli odotettua vahvempaa, samoin kuin julkisen kulutuksen. Yksityiset investoinnit kasvoivat 6,1 % vuonna 2022, kun syksyllä 2021 odotettiin 3,7 prosentin kasvua.

Vahvasta teollisuuden kysynnästä johtuen työllisyys lisääntyi ennustetta nopeammin. Lisäksi työllisyyden erittäin nopea kasvu vuonna 2022 yllätti valmiiksi positiivisista odotuksista huolimatta myönteisesti myös palvelutoimialoilla.

Ennustettua nopeampi energian hintojen nousu kiihdytti inflaatiota vuonna 2022 huomattavasti ennustettua nopeammin. Vuonna 2022 hinnat nousivat 7,1 prosenttia kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitattuna, kun syksyn 2021 ennusteessa inflaation ennustettiin jäävän 1,6 prosenttiin vuonna 2022.

Julkisen talouden rahoitusasema osoittautui ennustettua paremmaksi. Vaikka talouskasvu oli ennakoitua heikompaa, parani julkisen talouden rahoitusasema ennakoitua nopeammin, alijäämäksi ennakoitiin 2,4 % suhteessa BKT:hen, mutta alijäämä oli 0,9 %. Julkisyhteisöjen toteutunut velkasuhde oli ennustettua suurempi, mihin osaltaan vaikutti myös kesällä 2022 tehty velkatilastojen menetelmämuutos.

Asiasanat talousnäkömät, ennusteet, talouskasvu, epävarmuus, julkinen talous

ISBN PDF 978-952-367-446-2

ISSN PDF

1797-9714

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-446-2>

Rapport om prognosavvikelsen 2023

Finansministeriets publikationer 2023:43		Tema	Ekonomiska utsikter
Utgivare	Finansministeriet		
Utarbetad av	Finansministeriet, ekonomiska avdelningen		
Språk	finska	Sidantal	22

Referat

I prognosen hösten 2021 förväntades det att Finlands ekonomi och världsekonomin under 2022 skulle fortsätta att återhämta sig från covid-19-pandemin. Enligt prognosen skulle BNP växa med 2,9 procent. Efter Rysslands invasion av Ukraina blev prognoserna för den ekonomiska tillväxten klart sämre. Den negativa inverkan på ekonomin blev emellertid mindre än vad som först uppskattades strax efter att kriget börjat. Enligt preliminära uppgifter växte BNP med cirka 2,1 procent år 2022.

Särskilt exporten blev svagare än väntat år 2022. Prognosen hösten 2021 var att exporten kommer att öka med 5,8 procent, men tillväxten stannade vid endast 1,7 procent. Även den privata konsumtionen ökade mindre än väntat. Investeringarna ökade mer än väntat, liksom även den offentliga konsumtionen. De privata investeringarna ökade med 6,1 procent år 2022, medan tillväxten i prognosen hösten 2021 förväntades vara 3,7 procent.

På grund av den starka efterfrågan inom industrin ökade sysselsättningen snabbare än väntat. Dessutom har den snabba ökningen i sysselsättningen år 2022 överraskat även inom servicebranschen, trots att förväntningarna redan var positiva.

Energipriserna steg snabbare än förväntat, vilket fick inflationen att stiga betydligt snabbare än 2022 än vad som prognostiserats. Mätt enligt det nationella konsumentprisindexet steg priserna med 7,1 procent år 2022. Enligt prognosen hösten 2021 var förväntningen att inflationen blir endast 1,6 procent år 2022.

Saldot i de offentliga finanserna visade sig vara bättre än väntat. Även om den ekonomiska tillväxten var mindre än vad som prognostiserats, förbättrades saldot i de offentliga finanserna snabbare än väntat. Underskottet väntades bli 2,4 procent av BNP, men det blev 0,9 procent. Den offentliga skuldkvoten blev större än väntat, vilket påverkades av att det sommaren 2022 gjordes en metodändring i skuldstatistiken.

Nyckelord ekonomiska utsikter, prognoser, ekonomisk tillväxt, osäkerhet, offentliga finanser

ISBN PDF 978-952-367-446-2 **ISSN PDF** 1797-9714

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-446-2>

Forecasting Accuracy Report 2023

Publications of the Ministry of Finance 2023:43		Subject	Economic Prospects
Publisher	Ministry of Finance		
Group author	Ministry of Finance, Economics Department		
Language	Finnish	Pages	22

Abstract

The autumn 2021 forecast for 2022 anticipated that both the Finnish economy and the global economy would continue to recover from the COVID-19 pandemic. GDP was forecast to grow 2.9%. Expectations for economic growth diminished markedly following Russia's invasion of Ukraine. However, the negative economic impact was not as severe as predicted in the first estimates after the start of the war. According to preliminary data, GDP grew by around 2.1% in 2022.

Exports, in particular, fell short of expectations in 2022. In autumn 2021, exports were forecast to grow 5.8%, but actual growth was only 1.7%. Private consumption also grew more slowly than forecast. Investment growth was stronger than expected, as was public consumption. Private investments grew 6.1% in 2022, while the autumn 2021 forecast anticipated growth to be 3.7%.

Strong industrial demand led to faster employment growth than forecast. The very rapid growth in employment in 2022 also provided a positive surprise in service industries by exceeding the already positive outlook in those industries.

The faster than forecast rise in energy prices was reflected in significantly faster than forecast inflation in 2022. Measured by the national consumer price index, prices rose 7.1% in 2022, whereas the autumn 2021 forecast expected inflation to be 1.6% in 2022.

The general government budgetary position proved to be better than forecast. Though economic growth was weaker than forecast, the general government budgetary position improved more rapidly than forecast. The deficit was projected to be 2.4% of GDP but was 0.9%. A methodological change made to debt statistics in the summer of 2022 contributed to the actual public-debt-to-GDP ratio being larger than anticipated.

Keywords economic outlook, forecasts, economic growth, uncertainty, public finances

---

ISBN PDF 978-952-367-446-2 **ISSN PDF** 1797-9714

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-446-2>

Sisältö

1	Johdanto	7
2	Valtiovarainministeriön ennusteiden osuvuudesta.....	9
3	Vuotta 2022 koskeneiden ennusteiden osuvuudesta	13
4	Lisätietoja	22

1 Johdanto

Kokonaistaloudellisia ennusteita laaditaan talouspoliittisen päätöksenteon tueksi. Kokonaistaloudellisen ennusteen tulee perustua mahdollisimman laajaan ja edustavaan joukkoon informaatiota. Ennusteprosessin tulee olla läpinäkyvä ja toistettavissa. Toistettavuuden ja läpinäkyvyyden kannalta on yleensä välttämätöntä, että ennusteen laadinnassa käytetään apuna malli- ja/tai laskentakehikkoa. Oleellista on myös se, että ennustaminen ei rajoitu pelkästään reaalitalouden suureisiin, vaan olennaisen osan kokonaistaloudellista ennustetta muodostavat julkinen talous ja kansainvälinen talous. Nämä kaikki ovat toisistaan riippuvaisia.

Valtiovarainministeriön ennusteiden osuvuutta tarkastellaan nykyisin säännöllisesti. Valtiotalouden tarkastusvirasto (VTV) tekee säännöllisesti VM:n kokonaistaloudellisten ennusteiden jälkikäteisarviointia julkisen talouden suunnitelmasta annetun asetuksen perusteella vuodesta 2017 lähtien osana finanssipolitiikan valvontaa. Valtiovarainministeriö tekee kokonaistaloudellisten ennusteidensa osalta itsearviointia kerran vuodessa julkaistavassa Ennustepoikkeamaraportissa.

Valtiontalouden tarkastusviraston selvityksessä (Makroennusteiden luotettavuus, VTV/2016) todennetaan, että VM:n suhdanne-ennusteet ovat olleet harhattomia. Tuonti- ja vientiennusteet ovat olleet hiukan alaspäin harhaisia, mutta osasyynä tähän on ollut tilastojen systemaattinen tarkentuminen. Julkisen talouden ennusteissa sekä menoja että tuloja on keskimäärin aliarvioitu. VM:n ennusteiden osumatarkkuus ei VTV:n selvityksen mukaan merkittävästi eroa muiden talousennustajien ennusteista. Selvityksessä todetaan myös, että VM:n ennusteprosessi on johdonmukainen.

Valtiontalouden tarkastusviraston finanssipolitiikan valvonnan raportissa (Finanssipolitiikan valvonnan arvio valtiovarainministeriön makroennusteiden luotettavuudesta, VTV 7/2018) todetaan, että valtion budjetin pohjana käytetyt VM:n suhdanne-ennusteet osoittautuivat vertailussa luotettavimmiksi. Raportin mukaan VM:n ennustevirheet eivät systemaattisesti toistuneet ja ennusteet olivat harhattomia. VTV:n mukaan VM:n BKT:n, työttömyysasteen ja inflaation ennusteissa ei havaittu sellaisia piirteitä (vinoumia), jotka julkisen talouden suunnitelmaa koskevan asetuksen mukaan edellyttäisivät toimenpiteitä asiantilan korjaamiseksi.

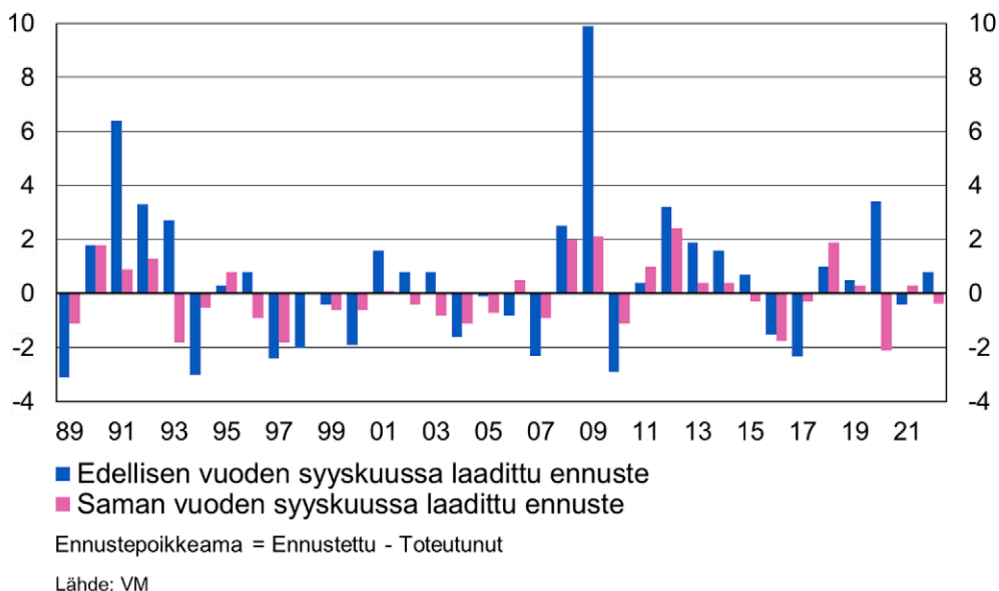
VTV julkaisee vuosittain arvionsa VM:n ennusteen realistisuudesta finanssipolitiikan valvonnan raportissa sekä finanssipolitiikan valvonnan arviossa julkisen talouden hoidosta. Realistisuutta arvioidaan vertaamalla VM:n ennustetta muiden ennustelaitosten ennusteisiin.

Tässä selvityksessä keskitytään erityisesti vuoden 2021 syksyllä laadittuun ennusteeseen vuodelle 2022. On syytä kuitenkin huomata, että tässä vaiheessa käytössä on vasta Tilastokeskuksen ennakkotiedot vuoden 2022 talouskehityksestä.

2 Valtiovarainministeriön ennusteiden osuvuudesta

Valtiovarainministeriön ennusteiden pidemmän aikavälin osuvuutta on viime vuosien aikana tutkittu useasti ja ne on todettu harhattomiksi.¹ Kuvassa 1 on tarkasteltu valtiovarainministeriön vuosina 1989–2022 syyskuussa julkistettujen suhdanne-ennusteiden osuvuutta bruttokansantuotteen kasvun osalta kuluvana (ennusteen laatimisvuosi) ja seuraavana vuonna (t+1). Kyseisiä ennusteita on käytetty valtion seuraavan vuoden talousarvion laadinnassa. Nollaa suuremmat arvot kertovat ennusteen yliarvioineen ja nollaa pienemmät taas ennusteen aliarvioineen toteutunutta kehitystä. Tyypillisesti ennusteen osuvuus heikkenee, mitä pidemmän aikavälin tarkastelusta on kyse. Ennusteпоikkeaman keskiarvo kertoo ennusteeseen mahdollisesti sisältyvän harhan suunnasta ja suuruudesta.

Kuva 1. BKT:n prosenttikasvun ennusteпоikkeamat (syyskuussa julkaistut ennusteet 1989–2022)

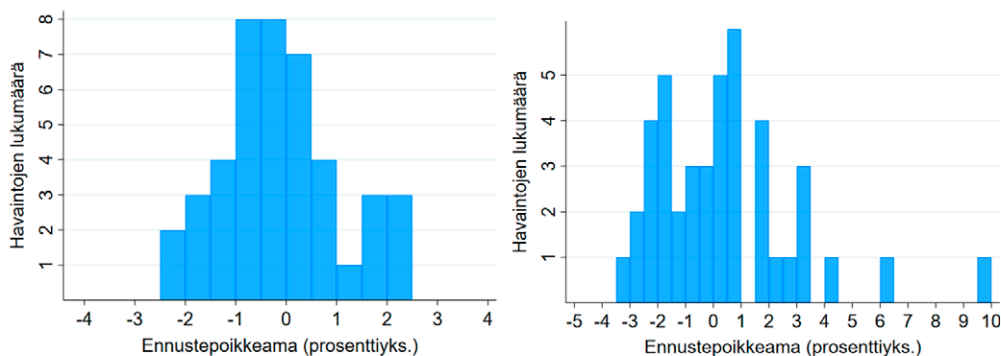

1 Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan ja tarkastuksen vaalikausiraportti 2019–2022 (vtv.fi)
<https://www.vtv.fi/app/uploads/2022/12/vtv-erilliskertomus-fipo-valvonnan-ja-tarkastuksen-vaalikausiraportti-2019-2022-K252022vp.pdf>

BKT:n määrän kasvun osalta keskimääräinen ennustepoikkeama vuodelle t+1 ajanjaksolla 1989–2022 oli 0,6 prosenttiyksikköä eli talouskasvu ennakoitiin toteutunutta kehitystä vahvemmaksi. Positiivinen keskimääräinen ennustepoikkeama selittyy kuitenkin kokonaan kolmella suurella taloudellisella kriisillä, 1990-luvun lamalla, finanssikriisillä ja koronakriisillä. Niissä tapahtunut suuri tuotannon lasku tuli ennusteissa yllätyksenä. Jos vuoden 1991, 2009 ja 2020 poistetaan havainnosta oli keskimääräinen ennustepoikkeama 0,0 prosenttiyksikköä.

Syyskuussa julkaistujen ennusteiden ennustepoikkeamat voidaan esittää jakaumina. Kuvassa 2 vasemmalla puolella on kuluvan vuoden ennustepoikkeamien histogrammi ja oikealla puolella seuraavan vuoden ennusteiden ennustepoikkeamien histogrammi vuosille 1980–2022. Kuluvan vuoden ennusteiden ennustepoikkeamien keskiarvo on –0,1 prosenttiyksikköä ja seuraavan vuoden ennusteiden ennustepoikkeamien keskiarvo on 0,4 prosenttiyksikköä. Ennustepoikkeamat ovat hyvin symmetrisesti jakautuneita keskiarvon ympärillä ja niiden voi olettaa noudattavan normaalijakaumaa. Suurimpia ennustepoikkeamia on syntynyt taloudellisten kriisien kohdalla, mikä näkyy histogrammissa yksittäisinä poikkeavina havaintoina.

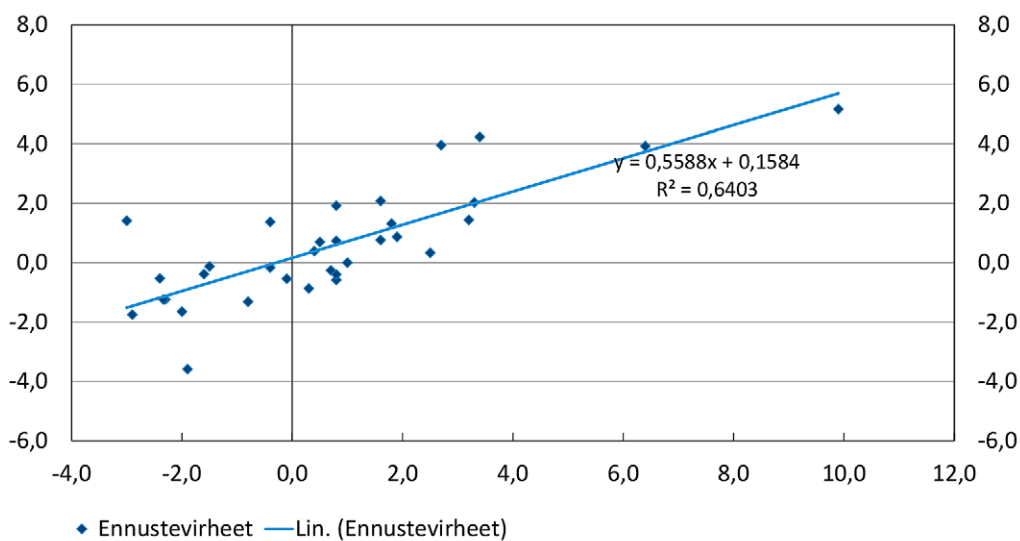
Kuva 2. Syyskuun ennusteiden ennustepoikkeamat kuluvalla ja seuraavalle vuodelle

BKT:n määrän kasvun osalta keskimääräinen ennustepoikkeama vuodelle t+1 ajanjaksolla 1989–2022 oli 0,6 prosenttiyksikköä eli talouskasvu ennakoitiin toteutunutta kehitystä vahvemmaksi. Positiivinen keskimääräinen ennustepoikkeama selittyy kuitenkin kokonaan kolmella suurella taloudellisella kriisillä, 1990-luvun lamalla, finanssikriisillä ja koronakriisillä. Niissä tapahtunut suuri tuotannon lasku tuli ennusteissa yllätyksenä. Jos vuoden 1991, 2009 ja 2020 poistetaan havainnosta oli keskimääräinen ennustepoikkeama 0,0 prosenttiyksikköä.

Julkisen talouden rahoitusasemaa kuvaavan ennusteen osuvuuteen vaikuttaa reaali-talouden ennusteen osuvuus, eli reaali-talouden ennusteen poikkeamat periytyvät kaikkiin reaali-taloudesta johdettuihin suureisiin. Taulukosta 1 nähdään, että vuosina 1989–2021 julkisen talouden rahoitusaseman muutosta (% suhteessa BKT:hen) koskevat ennusteet ovat antaneet hieman toteutunutta kehitystä myönteisemmän kuvan, mikä selittyy osaksi vastaavan suuntaisella kokonaistuotannon kehitystä koskevalla ennustepoikkeamalla. Kuvassa 3 on tarkasteltu BKT:n %-muutoksen (vaaka-akseli) ja julkisyhteisöjen rahoitusaseman (suhteessa BKT:hen) muutoksen (pystyakseli) välistä yhteyttä. Yksinkertaisen regressiotarkastelun perusteella yhden prosenttiyksikön suuruinen ennustevirhe BKT:n kasvussa tuottaisi julkisen talouden rahoitusasemaan (suhteessa BKT:hen) noin 0,5 %-yksikön suuruisen virheen. Tämä tulos on yhdenmukainen joustoestimaattien kanssa, jotka kuvaavat julkisen talouden herkkyyttä taloudellisessa aktiviteetissa ilmeneville muutoksille.

Kuva 3. BKT:n ja julkisyhteisöjen rahoitusjäämän (prosenttia BKT:sta) muutosta koskevan ennustepoikkeaman välinen yhteys v. 1990–2022

Taulukko 1. Keskeisten muuttujien keskimääräiset ennustepoikkeamat 1989–2022 (syyskuussa vuonna t julkaistut ennusteet vuodelle t+1)

	Keskim. Kasvu 1989–2022	Keskim. ennuste- poikkeama vuosina 1989–2022	Keski- poikkeama	Ennuste vuodelle 2022 syyskuussa 2021	Toteutunut	Ennuste- poikkeama
BKT	1,7	0,6	2,0	2,9	2,1	0,8
Kulutus	1,6	-0,1	1,3	2,6	2,3	0,3
Yksityinen kulutus	1,7	0,3	1,7	3,8	2,1	1,7
Julkinen kulutus	1,4	-0,9	1,3	0,0	2,9	-2,9
Investoinnit	1,5	1,0	3,7	2,8	5,0	-2,2
Yksityiset investoinnit	1,7	1,5	4,6	3,7	6,1	-2,4
Julkiset investoinnit	1,4	-2,0	6,3	-0,6	0,0	-0,6
Vienti	4,5	0,2	4,6	5,8	1,7	4,1
Tuonti	4,1	-0,3	4,3	5,1	7,5	-2,4
Työlliset	0,2	0,3	1,4	1,5	2,5	-1,0
Kuluttajahinnat	2,0	0,2	1,1	1,6	7,1	-5,5
Työttömyysaste	9,1	0,0	0,9	6,8	6,8	0,0
Valtion rahoitusjäämä*	.	0,3	0,9	-2,8	-1,6	-1,2
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä**	.	0,3	1,4	-2,4	-0,8	-1,6

* rahoitusjäämän muutos edelliseen vuoteen verrattuna, % BKT:sta, ajanjaksolla 2001–2022

** ajanjakso 1989–2022

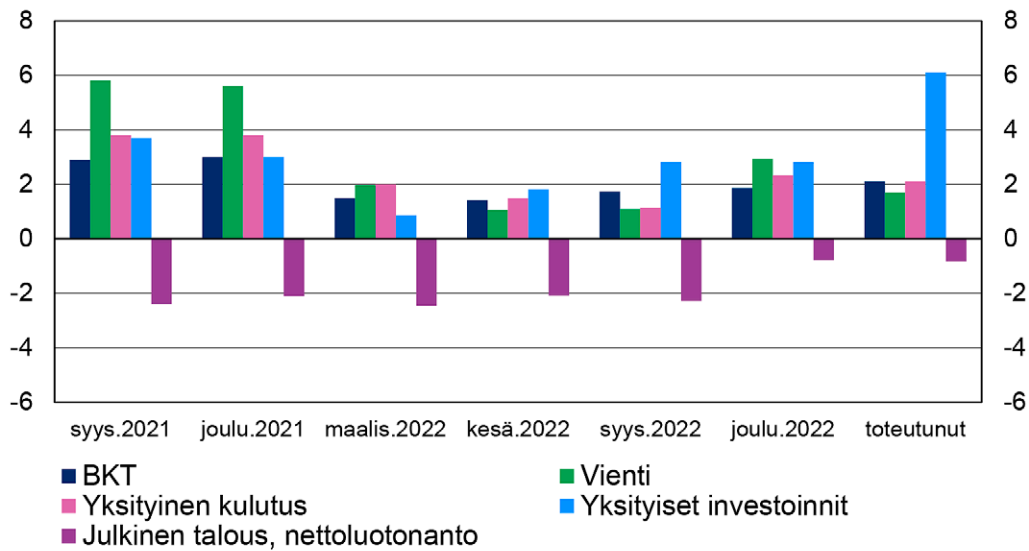
3 Vuotta 2022 koskeneiden ennusteiden osuvuudesta

Taulukossa 1 kuvataan vuoden 2022 budjetin pohjana olleen ennusteen osuvuutta (Taloudellinen katsaus, syksy 2021). Tarkastelu kattaa ennusteen keskeisimmät muuttujat kuten mm. taloudelliseen aktiviteettiin vaikuttavat kysyntäerät, työllisyyden, työttömyyden ja inflaation. Tilastokeskus julkaisi maaliskuussa 2023 ensimmäiset ennakkolliset kansantalouden tilinpidon tiedot vuoden 2022 kehityksestä. Lopulliset tiedot saadaan vasta tammikuussa 2025. Mainittuun ajankohtaan saakka käytössä olevat vuoden 2022 historiatiedot ovat luonteeltaan ennakkollisia.

Syksyn 2021 ennusteessa vuodelle 2022 odotettiin covid-pandemiasta toipumisen jatkuvan globaalisti ja Suomenkin talouskasvun olevan noin 3 prosenttia. Venäjän hyökättyä Ukrainaan odotukset talouskasvusta heikkenivät selvästi. Maaliskuussa 2022 heti sodan alkamisen jälkeen tehdyssä ennusteessa BKT:n kasvun odotettiin olevan enää 1,5 prosenttia.

Vuoden 2022 mittaan vaikutusarvioita sodasta jouduttiin kuitenkin lieventämään, sillä negatiivinen vaikutus talouteen jäi ennakoitua pienemmäksi ja BKT kasvoi ennakkotietojen perustella noin 2,1 prosenttia vuonna 2022. Ensimmäiset arviot sodan jälkeen pitivät varsin hyvin paikkansa yksityisen kulutuksen ja viennin osalta. Selvästi eniten aliarvioitiin yksityisten investointien kehitystä. Sodan aiheuttama epävarmuus ei lykännyt investointeja, vaan sodan seurauksena nousseet energian hinnat saivat aikaan reippaan kasvun energiainvestoinneissa.

Kuva 4. Vuotta 2022 koskeneiden ennusteiden tarkentuminen

Lähde: Tilastokeskus, VM

Maailmantalouden odotettiin kasvavan 4,7 prosenttia vuonna 2022 covid-19-pandemian pahimman vaiheen ollessa ohi ja talouden elyessä patoutuneen kulutuskysynnän purkauduttua ja rokotusten edettyä. Maailmantalouden kasvu jäi kuitenkin 3,3 prosenttiin. Tähän vaikutti ennen kaikkea Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja siitä seurannut energia- ja kriisi. Maailmankaupan odotettiin kasvavan 5,0 prosenttia vuonna 2022. Kasvun ennakoitiin lähentyvän normaalimpaa tasoa vuoden 2021 jälkeen, jolloin kasvu oli erittäin nopeaa ensimmäisen pandemiavuoden jälkeen. Vuonna 2022 maailmankauppa kasvoi 3,5 prosenttia. Erityisesti kehittyvien maiden tuonti supistui voimakkaasti vuoden loppua kohti.

Ulkomaankaupan kasvun odotettiin olevan vahvaa vuonna 2022, jolloin viennin ja tuonnin odotettiin hyötyvän covid-19-pandemiaan liittyvän epävarmuuden ja tuotantoon liittyvien pullonkaulojen poistumisesta. Venäjän hyökkäyssota vuoden 2022 alussa vaikutti olennaisesti ulkomaankaupan kehitykseen. Viennin kasvu jäi heikommaksi, kuin vuoden 2021 syksyllä ennakoitiin, kun sekä tavaroiden että palveluiden viennin kasvu hidastui selvästi. Vienti kasvoi vain 1,7 prosenttia vuonna 2022, kun syksyllä 2021 viennin kasvun ennustettiin olevan 5,8 prosenttia. Viennin odotettua heikompaan kehitykseen vaikutti Venäjän vientimarkkinoiden sulkeutuminen ja Suomelle tärkeiden kauppakumppanien talouskehityksen hidastuminen.

Tuonnin syksyllä 2021 tehty kasvuennuste 5,1 prosenttia jäi toteutunutta pienemmäksi, kun tuonti kasvoi vuonna 2022 7,5 prosenttia. Kasvaneen epävarmuuden seurauksena yritykset turvasivat välituotteiden saantiaan kasvattamalla varastoja. Myös investointien kasvu tuki tuontia. Lisäksi palveluiden tuonnin kasvu oli voimakasta.

Yksityisen kulutuksen kasvu jäi vuonna 2022 ennustettua pienemmäksi ensisijaisesti Venäjän hyökkäyssodasta johtuen. Maaliskuussa 2022 kuluttajien luottamus kääntyi jyrkkään laskuun ja syyskuussa 2022 luottamus oli koko mittaushistorian 1995–2022 heikoin. Vuonna 2022 myös sähkön ja polttoaineiden hinnat nousivat korkeammalle kuin koskaan aikaisemmin ja kotitalouksien yhteenlaskettu ostovoima heikkeni 2 prosenttia. Tätä taustaa vasten suhteutettuna on oikeastaan ihme, että yksityinen kulutus kuitenkin kasvoi yli 2 prosenttia vuonna 2022.

Yksityisen kulutuksen kasvua tuki etenkin palveluiden palautuminen covid-pandemiasta, kuten syyskuussa 2021 ennustettiin. Palveluiden palautumisen ennustettiin olevan voimakasta, sillä syyskuussa 2021 Tilastokeskus arvioi yksityisen kulutuksen vähentyneen vuonna 2020 peräti 4,7 prosenttia. Myöhemmin Tilastokeskus on tarkentanut yksityisen kulutuksen muutoksen vuonna 2020 olleen vain –3,8 prosenttia. Yksityisen kulutuksen kasvuennuste vuodelle 2022 olisi ollut pienempi, todennäköisesti hyvin lähellä kolmea prosenttia, jos tarkentunut tieto vuoden 2020 osalta olisi ollut käytettävissä jo syyskuussa 2021.

Julkinen kulutus kasvoi vuonna 2022 huomattavasti enemmän kuin syksyllä arvioitiin. Kulutusmenoja kasvattivat mm. Venäjän hyökkäyssodasta johtuva varautumisen ja maahanmuuttomenojen kasvu.

Yksityisten investointien ennustepoikkeama selittää suuren osan BKT-erien ennustepoikkeamasta. Syksyllä 2021 yksityisten investointien ennustettiin kasvavan 3,7 prosenttia vuonna 2022. Toteutunut kasvu oli tämänhetkisten tietojen mukaan 6,1 prosenttia. Asuinrakennusinvestointien oli arveltu supistuvan –1,0 prosenttia, kun toteutunut kasvu oli 7,0 prosenttia. Asuntomarkkinoiden vahva kysyntä koronavuoden jälkeen tuli yllätyksenä. Lisäksi maa- ja vesirakennusinvestoinnit kasvoivat poikkeuksellisen nopeasti ja toteutunut kasvu oli 18,4 prosenttia. Nopeaa kasvua selittävät tuulivoimainvestoinnit, jotka lasketaan muina rakennelmina tähän mukaan. Ennusteessa kasvun odotettiin laantuvan.

Kotimaisen tuotannon arvonlisäyksen ennakoitiin kasvavan vuonna 2022 2,8 prosenttia. Toteutunut tuotanto jäi kuitenkin 2,5 prosenttiin eli palautuminen koronavuodesta ei toteutunut ennakoidulla tavalla johtuen juuri Venäjän hyökkäyssodasta. Palveluiden osalta palautumiselle ennakoitiin vuodelle 2022 2,7 prosentin kasvua mikä oli lähes täsmälleen toteutunut kasvu (2,8). Koronarajoituksista luopuminen elvytti palveluiden kysynnän nopeasti lähes kaikilla palvelualoilla kauppaa ja majoitustoimintaa lukuun ottamatta.

Jalostuksessa ja rakentamisessa jäätin jälkeen ennakoidusta. Rakentamisessa hintojen nousu hidasti vuoden aikana toteutunutta tuotantoa. Käytännössä rakentamisen tuotanto pysyi samalla tasolla kuin edellisenä vuonna (0,9 prosenttia), kun ennakoitu tuotannon kasvu oli 3,2 prosenttia. Teollisuudessa tuotannon toteutunut kasvu oli 2,5 prosenttia mikä myös jäi jälkeen ennakoidusta 3,3 prosentista lähinnä vientikysynnän johdosta.

Työllisyys lisääntyi vuonna 2022 enemmän kuin syksyllä 2021 ennustettiin. Työllisyyden kasvu oli 2,5 prosenttia, kun ennuste oli 1,5 prosenttia. Tuottavuuden odotettiin lisääntyvän koronasta toipumisen vuonna 2021 jälkeen varsin nopeasti vuonna 2022 ja ennuste jopa hieman ylittyi, mutta kokonaistuotannon kasvu jäi ennustetusta. Vahvasta teollisuuden kysynnästä johtuen työllisyys lisääntyi ennustetta nopeammin. Lisäksi työllisyyden erittäin nopea kasvu vuonna 2022 yllätti valmiiksi positiivisista odotuksista huolimatta myönteisesti myös palvelutoimialoilla. Työllisyyden kasvu tuli enimmäkseen kokoaikaisista työllisistä, joten työtuntien kasvun ennuste käytännössä toteutui kun työtunnit koko kansantaloudessa lisääntyivät 1,6 prosenttia. Työttömyys supistui vuonna 2022 työllisyyden vahvasta kasvusta johtuen voimakkaasti kuten ennustettiin. Syksyn 2021 ennuste oletti työttömyysasteen laskevan 6,7 prosenttiin, kun toteutuma oli 6,8 prosenttia.

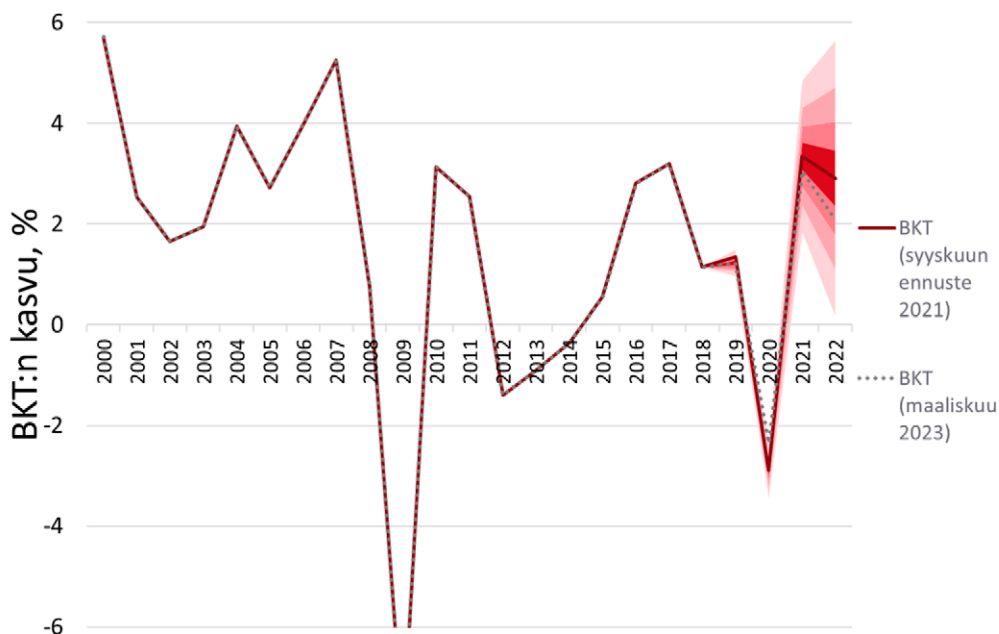
Ennustettua nopeampi energian hintojen nousu kiihdytti inflaatiota vuonna 2022 huomattavasti ennustettua nopeammin. Vuonna 2022 hinnat nousivat 7,1 prosenttia kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitattuna, kun syksyn 2021 ennusteessa inflaation ennustettiin jäävän 1,6 prosenttiin vuonna 2022. Inflaatio oli vuoden 2022 tammikuussa vielä 4,4 prosenttia, mutta marras–joulukuussa inflaatiovauhti oli noussut 9,1 prosenttiin. Inflaatiota kiihdytti vuonna 2022 eniten geopolittisten jännitysten lisääntymisen seurauksena öljyn, polttoaineiden ja sähkön hintojen nousu. Nousseiden energiakustannusten ja muiden tuotantopanosten hintojen nousun vuoksi inflaatio laajalaistui vuoden aikana ja loppuvuodesta lähes kaikkien hyödykkeiden hinnat nousivat nopeasti. Erityisesti elintarvikkeiden hinnat nousivat, mutta myös palveluiden hintojen nousu kiihtyi loppuvuotta kohden ja tavaroidenkin hintojen nousu, joka oli alkanut jo vuoden 2021 lopulla, jatkui hyvin nopeana. Vuoden aikana nopeasti kiihtynyt inflaatio johti myös nopeaan rahapolitiikan kiristämiseen, mikä alkoi näkyä kuluttajahintaindeksissä omistusasumiseen sisältyvien asuntolainojen korkojen nousuna.

Ennusteen epävarmuudesta

Kuvasta 5 nähdään, että vuoden 2022 BKT:n kasvu on syksyn 2021 ennusteen epävarmuutta kuvaavan viuhkan sisäpuolella. Viuhkakuvio perustuu historiallisiin ennustepoikkeamiin vuosilta 1980–2022. Viuhkakuvio kertoo ennusteen 80 prosentin luottamusvälin.

BKT:n vuositilinpidon tiedot poikkeavat keskimäärin 0,6 prosenttiyksikköä ensimmäisestä julkistuksesta vuosina 2006–2020. Kansantalouden neljännesvuositilinpidon kausitasoitettun bruttokansantuotteen vuosimuutos poikkeaa keskimäärin 0,5 prosenttiyksikköä ensimmäisestä julkistuksesta vuosina 2014–2021.

Kuva 5. Syyskuun 2021 BKT:n kasvuennuste (prosenttia) vuosille 2021 ja 2022 ja sen epävarmuutta kuvaava viuhka sekä toteutunut BKT ja sen epävarmuutta kuvaava viuhka.

Ennusteen ja tilastoaineistojen tarkentumista kuvaava viuhkakuvio luottamusväleinen on laskettu BKT:n historiallisista ennustepoikkeamista vuosilta 1980–2022 verraten syksyn ennusteita viimeisimpään julkaistuun tilastoon. Näin saatuja keskipoikkeamia sovelletaan normaalijakaumaoletukseen, minkä avulla saadaan kuvassa 5 esitetyn kaltainen 80 prosentin luottamusväli kuluvan ja tulevan vuoden ennusteille. On kuitenkin mahdollista, että toteutunut talouskasvu ei ole jakauman sisällä.

Julkisen talouden ennustepoikkeama

Julkisen talouden ennuste perustuu menneeseen kehitykseen, reaalityalouden ennusteisiin sekä ennusteajankohtana tiedossa oleviin päätösperäisiin toimiin. Julkisen talouden tila on pitkälti riippuvainen yleisestä talouskehityksestä, mutta kytkös on myös toisensuuntainen eli finanssipoliittiset toimet vaikuttavat kokonaistaloudelliseen aktiviteettiin ja yksityisen sektorin kehitykseen.

Tässä tarkastellaan julkisen talouden ja sen alasektoreiden rahoitusaseman ennusteita syyskuussa 2021 vuodelle 2022 ja verrataan niitä tämän hetkiseen tietoon toteutuneesta rahoitusasemasta.

BKT:n muutos osoittautui jonkin verran ennustettua heikommaksi. Vuosille 2021–2022 ennustettiin keskimäärin 3,3 ja 2,9 prosentin kasvua, mutta kasvu jäi 3,0 ja 2,0 prosenttiin. Toisaalta palkkasumma kehittyi ennustettua nopeammin, v. 2021 prosenttiyksikön nopeammin ja v. 2022 kaksi prosenttiyksikköä nopeammin, mikä näkyi myös tulo-verojen ennustettua nopeampana kasvuna. Nopea inflaatio ja ennakoitua vahvempi kulutuskyky myös kiihdyttivät arvonlisäveron ja joidenkin tuoteverojen tuottoa. Heikommasta BKT:n kasvusta huolimatta voidaan arvioida, että talouden kehityksen paransi julkisen talouden tilannetta huomattavasti.

Seuraavissa taulukoissa makrotalouden vaikutusta on arvioitu perinteisillä bkt:n kasvuun liittyvillä joustoilla, jotka eivät tässä tapauksessa anna oikeaa kuvaa vaikutuksesta, koska mm. makrotalouden keskeiset vaikutusmekanismit syntyivät nimellisuureiden, kuten hintojen ja palkkasumman nousun, eikä reaalisuureiden myötä. Esimerkiksi verokertymään merkittävästi vaikuttava palkkasumma kasvoi lähes kaksi prosenttia nopeammin kuin ennustettiin.

Julkisyhteisöjen rahoitusasema oli ennustettua parempi. Vuodelle 2022 ennustettiin syksyllä 2021 vielä 2,4 prosentin alijäämää, mutta alijäämä osoittautui lopulta 0,9 prosentiksi suhteessa BKT:hen.

Taulukko 2. BKT:n muutoksen sekä julkisyhteisöjen rahoitusaseman tarkentuminen

BKT:n muutos	2021	2022
Syksy 2021	3,3	2,9
Kevät 2023	3,0	2,1
erotus	-0,3	-0,8

Julkisyhteisöjen rahoitusasema	2021	2022
Syksy 2021	-3,9	-2,4
Kevät 2023	-2,7	-0,8
erotus	1,2	1,6

Valtionhallinnon rahoitusasema v. 2022 on ennakkotietojen mukaan 1,1 prosenttiyksikköä ennustettua parempi. Yllä kuvattujen vaikutusten lisäksi yksi merkittävä tekijä ennuste-poikkeaman taustalla on v. 2021 toteuman merkittävä paraneminen, joka paransi vuoden 2021 lähtötasoja n. 1,0 prosenttiyksiköllä.

Syksyn 2021 ennusteen jälkeen vuodelle 2022 annettiin täydentävä esitys talousarvioon sekä neljä lisätalousarviota, joissa menoja lisättiin yhteensä 13,2 mrd. euroa. Menojen kasvu johtui Venäjän hyökkäyksen takia tehdyistä menolisäyksistä varautumiseen sekä energiahintojen nousun aiheuttamista toimista. Toisaalta III lisätalousarvion 10 mrd. määrärahaa energiemarkkinoilla toimivien yritysten takauksiin tai lainoihin ei ole tarvittu ja monet v. 2022 myönnettyt määrärahat ovat olleet siirtomäärärahoja, joita ei ehditty v. 2022 käyttää.

Tämän perusteella päätösperäisten menojen voidaan arvioida heikentäneen rahoitus-asemaa syksyn ennusteen jälkeen n. -0,8 prosenttiyksikköä tai 2,3 mrd. euroa.

Paikallishallinnon rahoitusasema oli vuonna 2022 ennakkotietojen mukaan 0,4 prosenttiyksikköä vahvempi kuin syksyllä 2021 arvioitiin. Syksyllä 2021 laadittu paikallishallinnon kehitysarvio vuodelle 2022 oli painelaskelma, jossa ei ennakoitu tuolloin vielä täsmennyttämiä kuntien omia sopeutustoimia tai veroprosenttien muutoksia vuodelle 2022. Kuntien ja kuntayhtymien henkilöstösäästötoimenpiteistä huolimatta kulutusmenot kasvoivat arvioitua reippaammin etenkin välituotekäytön ripeän kasvun vuoksi. Samanaikaisesti kuitenkin investoinnit jäivät arvioitua maltillisemmiksi. Merkittävin tekijä ennuste-poikkeaman taustalla oli kuitenkin verotulojen arvioitua ripeämpi kasvu. Yhteisöverotuloja kertyi lähes 900 milj. euroa enemmän kuin syksyllä 2021 arvioitiin. Suurin osa yhteisöverotulojen ennuste-poikkeamasta johtui siitä, että yritysten tulokset osoittautuivat covid-19-kriisistä huolimatta vahvemmiksi kuin mitä vuonna 2021 vielä arvioitiin.

Työeläkelaitosten ylijäämä v.2022 on ennakkotietojen mukaan 0,9 prosenttia suhteessa BKT:hen. Ylijäämä vastaa vuonna 2021 ennustettua. Muiden sosiaaliturvarahastojen ylijäämä v. 2022 on ennakkotietojen mukaan +0,2 prosenttia suhteessa BKT:hen. Siten rahoitusasema on runsaat 0,1 prosenttiyksikköä syksyn 2021 ennustetta parempi.

Valtionvelan ennuste pohjautui valtion budjetin nettorahoitustarpeeseen ja siten ennusteessa käytetty velka-arvio oli sama kuin budjetissa. Syksyllä 2021 valtionvelan v. 2022 arvioitiin olevan 55,3 prosenttia suhteessa BKT:hen Valtionvelan bkt-suhde oli lopulta 2,2 prosenttiyksikköä pienempi eli 53,1 prosenttia. Nimellisesti valtionvelka oli 2,5 mrd. euroa pienempi v. 2022 kuin syksyllä 2021 ennustettiin.

Valtionvelan suureen ennustepoikkeamaan vaikuttivat useat tekijät. Vuoden 2021 velkaennuste yliarvioi velan kasvua, koska velanottoa pystyttiin korvaamaan v. 2020 kasvaneiden valtion käteisvarojen pienentämisellä. V. 2022 velanotto oli taas nopeampaa, koska velanottoa tarvittiin lisää mm. koronvaihtosopimuksiin liittyviin käteisvakuuksiin useita miljardeja euroja. V. 2021 syksyllä arvioitiin, että valtion velanotto olisi n. 6,9 mrd. euroa, mutta se olikin 12,7 mrd. euroa. Viime vuonna havaittu nopea korkojen nousu näkyy siis valtion velassa monin eri tavoin, mikä haastaa myös velkaennusteen tekoa.

Julkisyhteisöjen velkaan luetaan myös muiden valtionhallinnon yksiköiden kuin budjetti-valtion sekä paikallishallinnon ja sosiaaliturvarahastojen velat. Lisäksi näiden yksiköiden väliset velat netotetaan pois. Vuoden 2021 syksyllä julkisyhteisöjen velkasuhteeksi ennakoitiin 71,3 prosenttia. Toteutunut velkasuhde osoittautui 1,7 prosenttiyksikköä suuremmaksi eli 73 prosentiksi.

Velan suurempaan arvoon vaikutti merkittävästi Tilastokeskuksen tekemä käsitemuutos julkisyhteisöjen velkaan kesäkuussa 2022. Tilastokeskus päätti tässä yhteydessä lisätä julkiseen velkaan valtion myöntämään ARA-korkotukilainoihin liittyvät lainat. Näiden vaikutus oli v. 2022 noin 15,8 mrd. euroa tai 5,9 prosenttia suhteessa BKT:hen. Velasta 9,4 mrd. euroa lisättiin valtionhallinnon velkaan ja 6,3 mrd. euroa paikallishallinnon velkaan.

Velkasuhteeseen vaikutti myös BKT:n arvon nopea kasvu. Jos BKT:n arvo olisi ollut syksyn ennusteen mukainen, olisi velkasuhde ollut 1,6 prosenttiyksikköä suurempi.

Velan nimellinen määrä oli 8,7 mrd. euroa ennustettua suurempi. Nimellisesti valtionhallinnon velka oli 4,3 mrd. euroa ennustettua suurempi, paikallishallinnon 3,9 mrd. euroa ennustettua suurempi ja sosiaaliturvarahastojen velka poikkesi 0,3 mrd. euroa.

Taulukko 3. Julkisyhteisöjen rahoitusaseman tarkentuminen, % BKT:seen

	2022
Valtionhallinnon rahoitusasema, syksy 2021	-2,8
Muuttuneen tilastolähtökohdan vaikutus tulo- ja menoarvioon	1,0
Muuttuneen makroennusteen vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,3
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,8
Muiden tekijöiden vaikutus	1,3
Valtionhallinnon rahoitusasema, kevät 2023	-1,6
Paikallishallinnon rahoitusasema, syksy 2021	-0,7
Muuttuneen tilastolähtökohdan vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,1
Muuttuneen makroennusteen vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,1
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,1
Muiden tekijöiden vaikutus	0,3
Paikallishallinnon rahoitusasema, kevät 2023	-0,3
Työeläkelaitosten rahoitusasema, syksy 2021	0,9
Muuttuneen tilastolähtökohdan vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,1
Muuttuneen makroennusteen vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,2
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0
Muiden tekijöiden vaikutus	-0,3
Työeläkelaitosten rahoitusasema, kevät 2023	0,9
Muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusasema, syksy 2023	0,1
Muuttuneen tilastolähtökohdan vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0
Muuttuneen makroennusteen vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0
Muiden tekijöiden vaikutus	0,0
Muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusasema, kevät 2023	0,2

Makrotalouden vaikutus taulukkoon on laskettu kaavamaisesti BKT-joustolla. Kasvun rakenteen takia makrotalouden vaikutus tarkentumiseen on ollut kuitenkin jäämää parantava.

4 Lisätietoja

Taloudellinen katsaus, syksy 2021

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-530-8>

Taloudellinen katsaus, kevät 2023

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-210-9>

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
Snellmaninkatu 1 A
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 0295 160 01
vm.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-367-446-2 (pdf)

Toukokuu 2023